Spil: Smag og behag i religionerne

Forfattere: Anne Krogh Aastrup
Redaktør: Thomas Brahe
Faglige temaer: Social kontekst, Ritual, Jødedom, Islam, Kristendom
Kompetenceområder: Livsfilosofi og etik

Introduktion:
Gennem spillet "Spil om smagen i religionen" skal eleverne forstå, udtrykke og anvende den viden, de har om madkultur og smag i de tre abrahamitiske religioner. Eleverne skal selv være med til at designe spillet ved at lave spørgsmål til det. NB: Spillet er print-selv.

Aktivitet med dialogoplæg og billeder

1 Aktiviteten startes med et kort oplæg i plenum. Det er meningen, at eleverne skal bruge deres indsamlede viden fra aktivitet 1 - Løb efter smagen i religionen om madkulturer inden for de

	tre abrahamitiske religioner. De skal bruge denne viden i spillet *Spil om smagen i religionen*, hvor de skal huske og genkende den indsamlede viden ved hjælp af smagen samt anvende deres viden i egenproduktion af spørgsmål.
2	*Spil om smagen i religionen* går ud på at få flest kort, inden tiden er gået. I spillet findes der to slags kort: spørgsmålskort, som eleverne selv laver (kopiark 3) og/eller de færdige spørgsmålskort (kopiark 5), og smagskort (kopiark 4), som har et nummer, som henviser til en smag, eleverne skal smage.
3	Smagene på smagskortene relaterer sig til madkulturerne inden for de tre abrahamitiske religioner. Det er de samme smage, som eleverne stiftede bekendtskab med under løbet i aktivitet 1 - Løb efter smagen i religionen. Smagene i spillet skal give eleverne mulighed for at bygge videre på den kropslige, sensoriske oplevelse af stoffet (uddybende), som de fik gennem smagsoplevelserne under løbet i aktivitet 1.
4	Stil skålene med de forskellige smage på et bord og vedlæg det smagsnummer (kopiark 6), som passer til smagen.
5	Eleverne skal indsamle kort (spørgsmålskort og smagskort). Den eller de elever, som til sidst har indsamlet flest kort, har vundet. Spørgsmålskort fås ved at lande på et spørgsmål, hvorefter man svarer på et spørgsmålskort. Smagskort fås ved at lande på en "serverende pige", hvorefter man smager på den tilhørende smag og svarer på spørgsmålet. Hvis man svarer rigtigt, får man kortet. Man kan også stjæle kort fra hinanden ved at lande på en tyv; i dette tilfælde skal man stjæle fra den med flest kort - men man får først kortet, hvis man har svaret rigtigt på spørgsmålet.
6	Inddel klassen i hold på 3-4 elever.
7	Hver gruppe starter med at lave deres egne spørgsmålskort til spillet (kopiark 3). Hvis de færdige spørgsmålskort (kopiark 5) anvendes, springes næste punkt - hvor eleverne selv skal udarbejde spørgsmål - over.
8	Udlevér et ark med spørgsmålskort (kopiark 3) til hver gruppe. De kan anvende de gemte poster fra aktivitet 1 - Løb efter smagen i religionen som støtte i arbejdet med at skrive spørgsmål. Husk, at spørgsmålene skal omhandle smagen og behaget i de tre religioner.
9	Spørgsmålskortene klippes ud og lamineres evt. Herefter bytter grupperne spørgsmålskort med en anden gruppe, så ingen gruppe skal svare på egne spørgsmål.
10	Eleverne får udleveret spilleplade (kopiark 1), spilleregler (kopiark 2), spørgsmålskort (enten fra en anden gruppe (kopiark 3) eller de færdige spørgsmålskort (kopiark 5), en terning, brikker og

et stopur.

11 Der aftales en tidramme for spillet (f.eks. 5, 10 eller 15 min.). Spillet slutter, når tiden er gået, eller når der ikke er flere kort.

12 Opsamling: Svarene samles op på klassen. Del tavlen ind i 3 felter – kristendom, islam og jødedom. Læs udvalgte spørgsmålskort og smagskort op i plenum. Lad grupperne på skift komme med deres svar på, hvilken religion der er tale om. Snak om de rigtige svar grupperne imellem og historierne, der hører til.

Inspiration til dialogforløb:

I har nu lært noget om smag og behag i de tre abrahamitiske religioner. Lad os tage nogle af jeres spørgsmål i fællesskab. Et af spørgsmålene lyder: Hvilken religion har nadver som det mest centrale måltid. Gruppe 1, hvor vil I placere det svar. Ved kristendom, islam eller jødedom? Det er rigtigt. Det er i kristendommen, at man har nadver. Hvornår er det nu, de kristne får nadver? Nemlig, om søndagen i kirken. Kan I huske, hvad nadver betyder? Ja, det betyder nemlig aftensmad. Men er det så ikke lidt mærkeligt, at man egentlig får nadver søndag formiddag i kirken? Ja, det er rigtigt, at det kun er et symbol på et aftensmåltid nu. Nemlig det måltid, Jesus spiste med sine disciple, den sidste aften før han blev korsfæstet.

Det næste spørgsmål lyder: hvilken religion hører smag nr. 1 til… resten af spørgsmålet? Kan I huske, hvad smag nummer 1 var? Ja, det var en frugtmos - og ja, det er rigtigt, at den hørte til jødedommen og deres påskemiddag.

Forberedelser

- Print til hvert hold: En spilleplade (kopiark 1), spilleregler (kopiark 2), et sæt spørgsmålskort (kopiark 3), og et sæt smagskort (kopiark 4). Smagskortene klippes ud. Laminer evt. spilleplade og kort, eller print på karton for længere holdbarhed (OBS – husk, at spørgsmålskort først kan lamineres, når eleverne har lavet spørgsmål.)
- Print evt. et sæt færdige spørgsmålskort (kopiark 5) til hvert hold. Spillet kan spilles med de færdigformulerede spørgsmålskort i stedet for elevernes egne spørgsmålskort, eller med en blanding af elevernes egne spørgsmålskort og de færdige kort.
- Indkøb madvarer til spillet, og placer dem i skåle på et bord med tilhørende smagsnumre (kopiark 6).
- Find stopure til hver gruppe. Eleverne kan evt. også anvende stopuret på deres mobil, eller der kan laves en fælles online tidstagning på klassen via smartboardet og www.tagtid.dk
- Find sakse til alle elever.
- Find en terning til hver gruppe.
- Find en brik til hver elev. Brug evt. centicubes, eller lad eleverne selv finde en brik i deres penalhus.

Læringsmål

Gennem spillet *Spil om smagen i religionen* skal eleverne forstå, udtrykke og anvende den viden, de har om madkultur og smag i de tre abrahamitiske religioner (se mere under uddybende). Eleverne skal selv være med til at designe spillet ved at lave spørgsmål til det.

Fra fælles mål sigtes specielt mod følgende videns- og færdighedsmål:

Kompetenceområdet Livsfilosofi og etik (efter 3. kl.)

- *Eleven kan udtrykke sig om grundlæggende tilværelsesspørgsmål i forhold til den religiøse dimension*
- *Eleven kan udtrykke sig om grundlæggende etiske problemstillinger*
- *Eleven kan udtrykke sig om opfattelser af Gud, tro og mennesker*
- *Eleven har viden om enkle fagord og begreber samt faglige teksters formål og struktur*

Kompetenceområdet Livsfilosofi og etik (efter 6. kl.)

- *Eleven kan i skrift og tale udtrykke sig nuanceret om grundlæggende tilværelsesspørgsmål i relation til den religiøse dimensions betydning*
- *Eleven kan redegøre for sammenhængen mellem etiske principper og moralsk praksis i hverdagslivet og i religiøse problemstillinger*
- *Eleven kan udtrykke sig om betydningen af trosvalg for menneskers handlinger og tydning af tilværelsen*
- *Eleven har viden om fagord og begreber og faglige teksters formål og struktur*

Uddybende

Kropslig erfaring og sansning

Uddrag fra Kultur – det fleksible fællesskab, kapitel 6: Kultur som arv s. 126-127, af Kristen Hastrup

"Den tavse viden knytter sig i høj grad til en kropslig hukommelse. (…) I modsætning til den kognitive hukommelse, der lagres i sprog og sætninger, og som derfor kan skrives ned, sættes på hylder og glemmes, er kroppens hukommelse altid nærværende. (…) Den sensoriske hukommelse vil være velkendt for de fleste, fx i form af en særlig duft, der kan fremkalde erindringer om en bestemt sommer, eller smagen af kvædemarmelade, der får mindet om mormor til at stå lysende klart."

Smag og behag i religioner

Materialet beskæftiger sig med kristendom og dennes søstre-religioner islam og jødedom. Da religionerne udspringer fra de samme grundsynspunkter (et monoteistisk gudesyn, lineære livsforståelse, det evige lig, himmeriget m.m) er det i forhold til emnet madkultur, smag og behag interessant at se på forskellige og ligheder blandt dem samt hvordan forståelsen omkring dette påvirker religionernes sociale og kulturelle forhold i det moderen samfund. Materialet forsøger at skabe viden om emnet smag og behag i religioner, samt skabe et reflekterende rum for eleverne, hvor de kan forholde sig emnet og relatere det til deres egen hverdag.

Hinduisme og buddhisme ville i og for sig også være relevante for emnet, da disse også er store verdensreligioner, om kan forekomme i elevernes hverdag. De kan inddrages hvis eleverne er nysgerrige på dette, men beskrives ikke i dette materiale.

Religioner og madkultur

Religioner har udviklet forskellige madkulturer gennem tiden. De bygger sjældent på smag og gode og dårlige smagsopleveler, men mere på behaget i form af kulturelle og religiøse ideer om, hvad der er godt/rent mad og dårligt/urent mad. De religiøse ideer omkring mad betyder meget for de herskende opfattelser af mad, og påvirker som oftest kulturelle og sociale sammenhænge i de forskellige trosretninger (og de samfund de er en del af). Man kan både se de religiøse spiseregler som inkluderende og ekskluderende – alt efter hvilken synsvinkel, man vælger. Mad og smag hænger sammen med nydelse og dette er også tilfældet i religiøse sammenhænge. Ofte får man dog større spirituel smag ved at undgå madnydelsen. Derfor er faste en stor del af flere religioner og en måde at opnå større guddommeligt og åndeligt nærvær.

De Abrahamitiske religioner

Kristendom, islam og jødedom kan gå under fællesbetegnelsen *abrahamitiske religioner*, da de alle ser patriarken Abraham som deres stamfar.

Læs fortællingen om Abraham og se mere om forskellige og ligheder mellem de Abrahamitiske religioner her: https://da.wikipedia.org/wiki/Abrahamitiske_religioner og her: https://www.religion.dk/tv%C3%A6rreligi%C3%B8st/hvad-siger-religionerne-om-abraham

Indenfor de tre abrahamitiske religioner findes der forskellige madkulturer, madritualer og spiseregler. I denne tekst beskrives de overordnede forhold omkring madkulturer inden for hver religion samt viden om de specifikke madritualer, der anvendes i opgaverne i materialet.

Smag i Jødedommen

Jødedommen har rigtig mange spiseregler, som omhandler, hvad der må spises (rent og urent mad), samt hvordan det tilberedes og opbevares. Det er i mange af tilfældene ikke specificeret hvorfor reglerne er som de er – udover at Jahve (Gud) har forkyndt det. Det tilladte mad kaldes i jødedommen for *kosher (mad der er tilladt af Gud)*, og består af vegetarisk føde og kødet fra visse planteædende dyr, som både tygger drøv og har spaltede klove. Det gør at svinet bl.a. er urent (da det ikke tygger drøv) og kamelen (da den ikke har spaltede klove). Fisk der har finner og skel er kosher, men skaldyr er urene. Derudover er rovfugle og kryb også urene (note 1). Jøderne må heller ikke blande kød og mælk, hverken i tilberedning eller opbevaring af maden (note 2).

Jøderne må ikke spise blod, da det symbolisere livet/sjælen. Blodet skal bruges til at skaffe soning (fra Jahve) gennem ofring, ved at give et offer/livet. Blodet er et symbol på frelse og liv – jf. blodet på dørene i Ægypten, som frelste jødernes liv. Jøderne spiser derfor kun dyr der er slagtet efter schächtning-metoden, hvor dyrets halspulsåre skæres over og blodet løber fra dyret inden og under tilberedelse. Der bedes en bøn til Jahve før slagtningen så han ved det er en offergave til ham (note 3).

Påskeritualet

Det jødiske måltid er vigtigt, fordi det er rammen om en fælles identitet. Det handler i mange jødiske ritualer om at huske den fælles historie. Ved påskemåltidet (seder) bruger jøderne maden og smagen til at lade sanserne genopleve deres historie omkring deres befrielse og flugt fra Ægypten. Her har smagen en symbolsk betydning. Måltidet spises i en bestemt rækkefølge af symbolske og sanselige årsager. Alle 4 grundsmage er tilstede på seder-fadet som skal minde jøderne om deres befrielse fra Ægypten. Måltidet startes med bitre urter (radiser, peberrod eller bitter salat) som symbolisere den hårde tilværelse i Ægypten. De dyppes i saltvand for at symbolisere jødernes salte tårer. Til at opveje det bitre og salte spises noget sødt, oftest en frugtmos kaldet *charoset (*eller sød salat, æbler, honning og sød vin) som skal minde om leret jøderne brugte til at bygge deres huse med efter flugten (frugtmosen ligner ler) og den søde smag er et symbol på håbet. Under hele påsken må man ikke spise syrnet brød, men kun matzot/matzah, som er brød uden hævemidler/surdej. Dette er en erindring om det brød jøderne bagte aftenen inden flugten, som ikke havde tid til at hæve. Herudover er der også lam på seder-fadet, som symboliserer offerlammet, som en tak til Jahve om befrielsen, samt æg, som symbolisere et nyt liv.

Historien om udvandringen fra Ægypten

I den jødiske påske mindes udvandringen fra Ægypten - den begivenhed, som netop gjorde jøderne til et folk. Jøderne var i mange år slaver i Ægypten men med hjælp fra Gud (Jahve) og Moses som leder lykkedes det dem, under Farao Ramses II, at flygte. Gud ville befri sit folk og nedførte 10 plager over Ægypten for at Farao skulle lade dem gå. Ved den 10. plage slog Gud alle førstefødte ihjel. Dette lammede Farao, som mistede sin søn og jøderne kunne derfor flygte. Jøderne blev ikke ramt, da Gud havde givet dem besked på at slagte et lam og smøre dets blod på dørstolpen til deres hus. Derved vidste døden at her boede Guds

folk som skulle gå fri (2. Mosebog 12, 21-23).

Smag i Kristendommen

I kristendommen er der i udgangspunktet ingen spiseregler. Jesus gjorde op med de jødiske renhedsregler (og synden mennesket pådrog sig ved at spise de forbudte frugt) og erklærede alt mad rent (og lovligt) (note 4+5). De steder hvor maden og smagen er i fokus i kristendommen er under bestemte ritualer og højtider. Højtiderne jul (Jesus fødsel) og påske (Jesus genopstandelse) fejre man begge med god og traditionel mad. Maden bliver omdrejningspunkt og symbol for de kristne værdier fællesskab og næstekærlighed (at dele). Madtraditionerne har dog ikke særlig religiøs betydning her, ud over påskelammet/offerlammet til påske, som symboliserer Jesus offer.

Nadver

Ritualet/sakramentet nadver er det mest centrale måltid i kristendommen (nogen taler dog for at julemåltidet er blevet det mest centrale, da nadveren ikke er et reelt måltid længere, dog har det som nævnt ikke så stor symbolsk/religiøs betydning). Nadver betyder aftensmad og var tidligere et regulært måltid (nu er det blot symbolsk indtagelse af lidt brød og vin). Det er smagen af det guddommelige, og ikke den konkrete smag i brødet og vinden, som er i centrum i nadveren, og skal minde de kristne om Jesus og hans offer for mennesket. Nadveren var først et takoffer, hvor menigheden selv medbragte brød og vin som de gav/ofrede tilbage til Gud og Jesus som tak for deres offer til mennesket. Senere blev det til et sonoffer, hvor man mindes Jesus sonoffer for at fjerne menneskets skyld og synd og frelse det. Nadverbrødet er, som en reference tilbage til jødernes brød, usyret og uden hævemidler og formen af nadverbrødet som en oblat/mønt bygger på antagelsen om at Jesus "købte" mennesket sjæle fri ved sin ofring. I den katolske og ortodokse kristendom tror man at brødet og vinen forvandles til Jesus kød og blod under nadveren hvorigennem de får Jesus frelse. I den protestantiske kirke ses brødet og vinen blot som et symbol på Jesus kød og blod og bekræfter et kristent fællesskab.

Indenfor den katolske kristendom praktiserer man stadig faste, som forberedelse til Jesus død. Fasten vare 40 dage, fra fastelavn til påske, som svare til det antal dage som Jesus gik i ørkenen og fastede. Under dette blev han fristet af Satan, hvilket gør fasten til et symbol på at overvinde det onde. I den kristne faste må man spise døgnet rundt, men mindre end sædvanligt og nogle gange kun bestemte madvare (f.eks. må man ikke spise kød langfredag og man skal gerne holde sig fra nydelsesmadvare som alkohol og slik). Inden fasten holder man en fest, fastelavn, hvor man nyder smagen og alle livets goder. Man faster ikke i protestantisme, men har holdt fast i højtiden fastelavn.

Der har i de seneste år været en debat om, om/hvordan smagen i nadveren har betydning. – henvis til artikler.

Historien om den sidste nadver

Den sidste nadver, skærtorsdag i påsken, er den dag hvor Jesus spiste sit sidste måltid sammen med sine disciple før han blev fanget og korsfæstet. Jesus tog et brød og noget vin som symbol på sin krop og sit blod, velsignede det og delte til alle disciplene. Under måltidet sagde han til dem at de skulle mødes og spise sammen, når han var væk for at mindes ham og at han ville være ved dem gennem brødet og vinen. Ved denne handling opstår den nye pagt mellem Gud og mennesket som frigiver menneskene fra synder. I forhold til maden frigøres menneskene fra madregler og må spise hvad de vil (Lukasevangeliet 22, 7-22).

Smag i Islam

I Islam er der vægt på orden og renhed, hvilket også gælder i deres madkultur. Det de fleste kender til islamisk madkultur er forbuddet mod svinekød. Muslimerne må ikke spise dette fordi det er urent. Det gælder også selvdøde dyr og blod. (note 6). Dog har de ikke nær så mange madforbud som jøderne. Urent mad kaldes haram og tillad mad kaldes halal. Tilladt kød skal slagtes ved halal-slagtning, hvor dyrets hovedpulsåre skæres over af en muslim, mens Allahs navn siges (så man ved det er ofret til den rigtige gud), hvorefter blodet løber fra. Der står ikke specifik i koranen hvorfor reglerne er sådan, andet end at Allah har befalet det.

Ramadan

Islam har særligt fokus på maden og smagen eller manglen på sammen under deres månedslange faste Ramadan (Den 9. måned i den islamiske kalender hedder ramadan og er hellig, og en af de 5 søjler i islam, da Muhammed her modtog åbenbaringerne af koranen under sin faste). Muslimerne fejrer under fasten at Muhammed modtog Guds hellige ord. Her må muslimerne ikke spise eller drikke noget med smag i dagtimerne (derfor er vand tilladt). Muslimerne skal gennem faste overvinde de legemlige nydelser som mad og drikke (rygning og sex) og herved styrke deres kraft og få en opløftelse af ånden for at komme tættere på Gud. Fasten er en spirituel afgiftning af sindet og renser det for alle fristelser.

Derudover minder faste muslimer om de fattige og deres mangel på mad. Det er under fasten vigtigt at dyrke solidaritet og fællesskab med de fattige og andre muslimer. Derfor deler muslimerne mad med de fattige for at give ud af den godhed som Gud/Allah har skænket dem

Muslimerne må dog gerne spise når solen er væk. De spiser 2 måltider her. Et inden solen står op – Suhoor og et efter solnedgang – Iftar. Iftar måltiden består af traditionelle retter og her er smagen og behaget i fokus, da det nydes med familien. Fællesskabet er under ramadanen vigtigt og man bruger måltidet og maden til at samles omkring (Det muslimske fællesskab kaldes Umma). Muslimerne tænker over, hvordan de indgår i fællesskaber og hvordan de selv bidrager til dem med godhed og ærlighed m.m. Efter solnedgang brydes fasten ofte med dadler der ligger i blød i et glas mælk, da Muhammed selv brød sin faste med 3 dadler. Muhammed fortæller at netop dadler er gode at bryde fasten med, da den søde smag giver energi og minder om alt det søde/gode Gud har givet.

Fasten sluttes af med en stor fest – Eid, hvor der ligesom ved iftar er fokus på fællesskabet omkring måltidet.

Historien om Muhammeds åbenbaring af koranen

Profeten Muhammed gik ofte ud til en grotte i ørkenen, når ville meditere. Det gjorde han tit under hans faste, da kroppen her var ren og det var dermed lettere at gøre sig fri fra den. En dag, da han sad i grotten, viste ærkeenglen Gabriel sig for ham, og fortalte ham at Gud/Allah, havde valgt ham som den sidst profet og at han skulle udbringe Guds budskab. Derefter åbenbarede Gabriel Guds ord for Muhammed, som senere blev skrevet ned i koranen (sura 53).

Kilder

Note 1: (3. Mos. 11:3.) Alle, som har spaltede hove og kløft i hovene, og som tygger drøv, må I spise. (3. Mos. 11:3), men kødædende dyr, skaldyr og fisk, hvis skæl ikke kan fjernes, er forbudt

Note 2: (2. Mos. 23:19) Du må ikke koge et kid i dets moders mælk.

Note 3: (3. Mos. 17:11-14.) For kødets liv er blodet, og det har jeg givet jer til at komme på alteret for at skaffe soning mellem jer; det er blodet, der skaffer soning, fordi der er livet. Derfor siger jeg nu til israelitterne: Ingen af jer må spise blod; den fremmede, der bor som gæst blandt jer, må heller ikke spise blod. Hvem som helst af israelitterne og af de fremmede, der bor som gæst blandt dem, som fanger noget vildt eller en fugl, der må spises, skal lade blodet løbe fra og dække det til med jord. For blodet er livet i alt kød; det er dets liv"

Note 4: (Mark. kap 7) Og han kaldte atter skaren til sig og sagde: 'Hør mig, alle sammen, og forstå: Der er intet, som kommer ind i et menneske udefra, der kan gøre det urent, men det er det, som kommer ud af et menneske, der gør et menneske urent'"

Note 5: (Ap.G. 10) Da disciplen Peter er på vej til Antiokia, beordres han af Gud til en hednings hus. På vej derhen går han op på et hustag for at bede, og han får der en vision. En dug daler ned fra himlen, og i den er alle slags dyr og al slags mad, og Kristus taler til ham fra himlen: "Slagt og spis." Peter svarer: "Nej, Herre, for jeg har aldrig spist noget vanhelligt og urent." Synet fra himlen må gentage sig tre gange, før Peter forstår, at det, Herren har erklæret for rent, må alle spise.

Note 6: (Koranen sura 5, 4) Forbudt for jer er det selvdøde og blod og svinekød og det, et andet navn end Allahs er påkaldt over (ved dets slagtning), og det kvalte og det, der er dræbt med sten eller stav, og det, der er dræbt ved fald, og det ihjel-stangede og det, som de vilde dyr har ædt af - og det, som er ofret på et alter (til afguderne).

Kopiark

Kopiark:

Kopiark 1 - Spilleplade - Forløb_Smag og behag i religionerne - Aktivitet_Spil om smagen.pdf
Kopiark 2 - Spilleregler - Forløb_Smag og behag i religionerne - Aktivitet_Spil om smagen.pdf
Kopiark 3 - Spørgsmålskort - Forløb_Smag og behag i religionerne - Aktivitet_Spil om smagen.pdf
Kopiark 4 - Smagskort - Forløb_Smag og behag i religionerne - Aktivitet_Spil om smagen.pdf
Kopiark 5 - Spørgsmålskort (med færdige spørgsmål) - Forløb_Smag og behag i religionerne - Aktivitet_Spil om smagen.pdf
Kopiark 6 - Madvarer - Forløb_Smag og behag i religionerne - Aktivitet_Spil om smagen.pdf

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

SMAG for LIVET

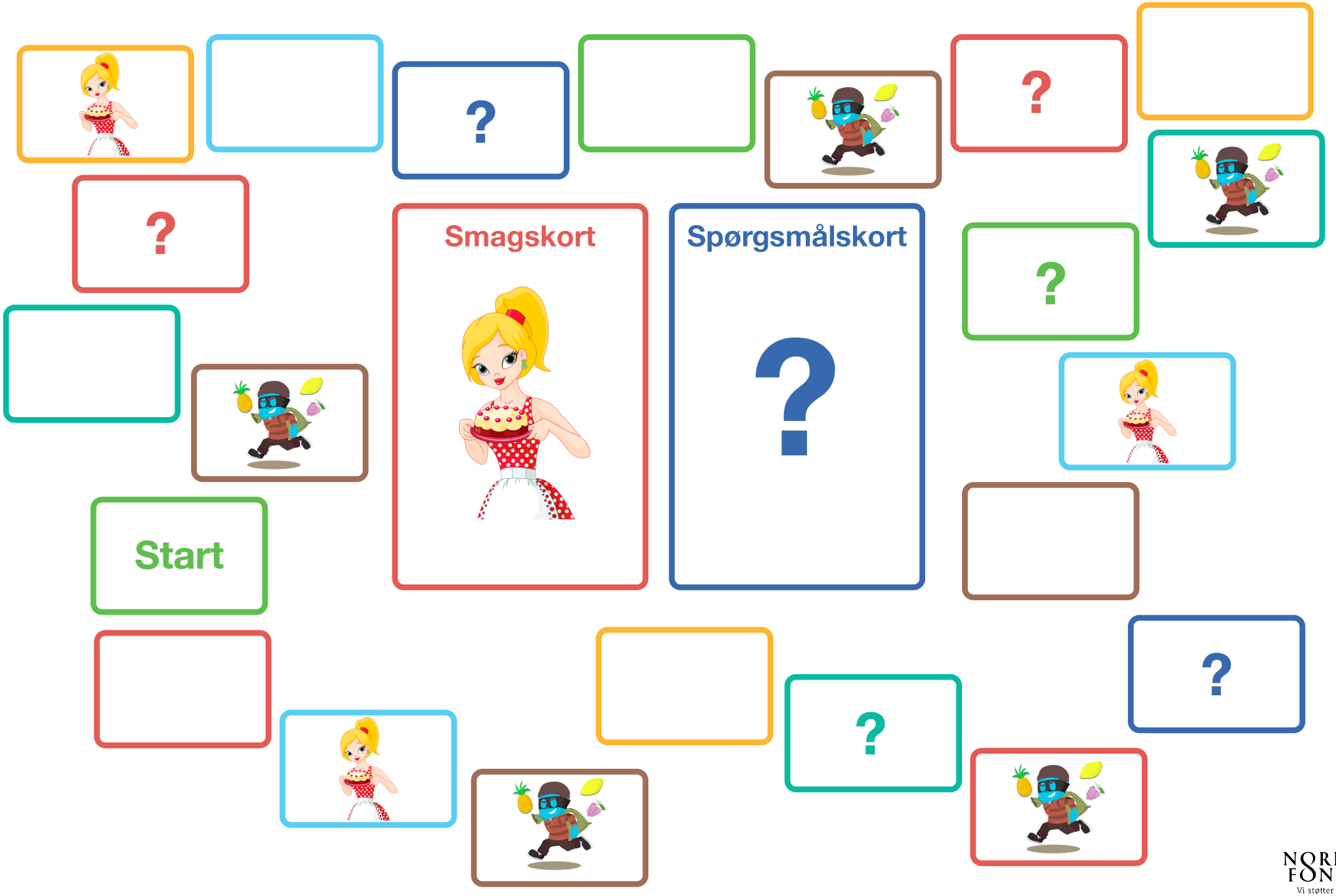

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Spilleregler

I skal bruge:	Sådan forløber spillet:	Sådan spiller man:
• En spilleplade • En brik til hver spiller • Et sæt spørgsmålskort fra en anden gruppe (se mere i under-visningsmaterialet) • Et sæt smagskort • En terning • Et stopur	Sæt jeres brikker på feltet "Start", og læg *spørgsmålskortene* og *smagskortene* på midten af spillepladen. Slå om, hvem der skal starte. Den, der slår det højeste antal øjne, starter. Derefter går turen med uret rundt. Der er ikke noget mål på pladen. Når man kommer til start, fortsætter man rundt, indtil tiden er gået. Sæt tiden i gang, enten på 5, 10 eller 15 minutter, alt efter hvor lang tid I vil spille. Det kan også være, at jeres lærer sætter tiden i gang for jer. Den, der har flest kort (spørgsmålskort såvel som smagskort), når tiden er gået, vinder. Spillet slutter også, hvis der ikke er flere kort. I er nu klar til at spille. God fornøjelse.	*Spørgsmålskort*: Man trækker et spørgsmålskort, når man lander på et spørgsmålstegn. Svarer man rigtigt, må man beholde kortet. Det rigtige svar står på spørgsmålskortet, så man må ikke selv se kortet. Svarer man ikke rigtigt, lægges kortet nederst i bunken efter turen. *Smagskort*: Man trækker et smagskort, når man lander på "den serverende pige". På smagskortet står et nummer, som passer til en smag, man skal smage, Derefter skal man svare på et spørgsmål. Svarer man rigtigt, må man beholde kortet. Smagen har jeres lærer. Det rigtige svar står på smagskortet, så man må ikke selv se kortet. Svarer man ikke rigtigt, lægges kortet nederst i bunken efter turen. *Stjæl fra en medspiller*: Du kan stjæle kort fra en medspiller, hvis du lander på en tyv. Du skal stjæle fra den med flest kort. Den, du skal stjæle fra, blander sine kort, og du trækker et af dem. Du kan dog ikke få det, før du har svaret rigtigt på spørgsmålet på kortet. Hvis du svarer forkert, beholder din medspiller kortet.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

SMAG for LIVET

Spørgsmålskort	Spørgsmålskort	Spørgsmålskort	Spørgsmålskort	Spørgsmålskort
?	?	?	?	?

Spørgsmålskort	Spørgsmålskort	Spørgsmålskort	Spørgsmålskort	Spørgsmålskort
?	?	?	?	?

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Smagskort

Smag på nr. 1
og svar derefter på spørgsmålene:

Hvilken smag er det?

Hvilken religion hører den til
og hvorfor?

Svar:
Smag 1 smager sødt
og er en frugtmos.
Den hører til jødedommen
og deres påskemåltid,
og den minder jøderne
om håbet og det frie liv
efter deres folks flugt.

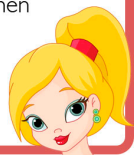

Smagskort

Smag på nr. 2
og svar derefter på spørgsmålene:

Hvilken smag er det?

Hvilken religion hører den til,
og hvad minder den om?

Svar:
Smag 2 smager bittert
og er radiser.
Den smag minder jøderne
om deres bitre liv
i Ægypten.

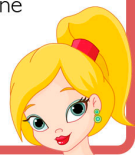

Smagskort

Smag på nr. 3
og svar derefter på spørgsmålene:

Hvilken smag er det?

Hvilken religion hører den til,
og hvad symboliserer den?

Svar:
Smag 3 smager af salt
og er saltvand.
Saltvandet symboliserer
jødernes salte tårer
under deres fangenskab
i Ægypten.

Smagskort

Smag på nr. 4
og svar derefter på spørgsmålene:

Hvilken smag er det?

I hvilken religion spiser man dem
og hvorfor?

Svar:
Smag 4 smager sødt
og er dadler. Man spiser
dem i religionen islam for at
mindes Muhammeds faste
og det gode liv, Allah
har giver muslimerne.

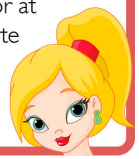

Smagskort

Smag på nr. 5
og svar derefter på spørgsmålene:

Hvilken smag er det?

Hvilken religion og hvilket ritual
hører smagen til? Hvorfor?

Svar:
Smag 5 smager sødt
og er altervin/saft. Man drikker
det i kristendommen under
nadveren for at mindes
Jesus' offer for
menneskene. Det sym-
boliserer Jesus' blod.

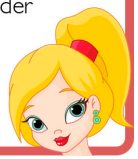

Smagskort

Smag på nr. 6
og svar derefter på spørgsmålene:

Hvilken smag er det?

Hvilken religion spiser man dem
og hvorfor?

Svar:
Smag 6 smager ikke af så meget.
Det er nadverbrød og spises
i religionen kristendom
under ritualet nadver.
Det symboliserer Jesus'
krop og minder om
hans offer.

Smagskort

Smag på nr. 7
og svar derefter på spørgsmålene:

Hvilken smag er det?

I hvilken religion spiser man det
og hvorfor?

Svar:
Smag 7 smager ikke af så meget.
Det er matzah-brød og spises
af jøderne under påske-
middagen. Det minder dem
om, at deres brød ikke
kunne nå at hæve under
flugten til Ægypten.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

SMAG for LIVET

Spørgsmålskort

I hvilket religion har man ingen spiseregler?

Svar: Kristendommen

?

Spørgsmålskort

Hvad vil jøderne gerne genopleve gennem smagen og deres sanser?

Svar: Deres historie

?

Spørgsmålskort

Hvad hedder måltidet i kristendommen, hvor man spiser brød og drikker vin?

Svar: Nadver

?

Spørgsmålskort

Hvad hedder forbudt mad i islam?

Svar: Haram

?

Spørgsmålskort

I hvilken religion faster man en måned, hvor man ikke må nyde smagen af mad og drikke, mens solen er oppe?

Svar: Islam

?

Spørgsmålskort

Hvad hedder tilladt mad i islam?

Svar: Halal

?

Spørgsmålskort

Hvorfor bryder muslimer deres faste med smagen af søde dadler? Svar: Fordi profeten Muhammed gjorde det og for at mindes det gode, Allah har givet muslimerne.

?

Spørgsmålskort

I hvilken religion nyder man smagen af dadler?

Svar: Islam

?

Spørgsmålskort

Hvad minder manglen på smag muslimerne om under deres faste?

Svar: De fattige og disses mangel på mad.

?

Spørgsmålskort

Hvorfor må jøderne ikke spise syrnet brød i påsken?

Svar: For at mindes, at de ikke havde tid til at bage under deres flugt fra Ægypten.

?

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

SMAG for LIVET

Spørgsmålskort

Hvad symboliserer smagen af bitre urter i saltvand ved jødernes påskemiddag?

Svar: Deres salte tårer og hårde liv under deres fangenskab i Ægypten.

?

Spørgsmålskort

Hvad mindes de kristne under nadvermåltidet?

Svar: At Jesus frelste dem fra deres synder.

?

Spørgsmålskort

Hvad hedder tilladt mad i jødedommen?

Svar: Kosher

?

Spørgsmålskort

Hvordan skal et dyr være slagtet for at det er kosher rent mad) i jødedommen?

Svar: Halsen skæres over, og blodet løber ud.

?

Spørgsmålskort

Nævn tre ting, som jøderne ikke må spise, fordi det er urent?

Svar: Grise, kameler, skaldyr, rovfugle, blod.

?

Spørgsmålskort

Hvorfor deler de kristne vinen og brødet med hinanden under måltidet nadver?

Svar: For at symbolisere fællesskab og næstekærlighed.

?

Spørgsmålskort

Hvad kalder man det måltid, Jesus havde med sine disciple, aftenen inden han blev fanget af romerne?

Svar: Den sidste nadver

?

Spørgsmålskort

Hvad betyder ordet nadver?

Svar: Måltid/aftensmad

?

Spørgsmålskort

Hvad symboliserer den søde smag af frugtmosen Charoset for jøderne? Svar: Det håb, de havde om et bedre liv efter deres flugt fra Ægypten.

?

Spørgsmålskort

Hvad ligner frugtmosen Charoset, og hvad minder dens udseende jøderne om?

Svar: Den ligner ler og minder dem om leret, de brugte til at genopbygge deres nye huse og nye liv med.

?

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Spørgsmålskort

Hvad symboliserer brødet og vinen under nadveren?

Svar: Jesus' krop og blod

?

Spørgsmålskort

Hvad hedder det måltid, som muslimerne spiser under deres faste, når solen er gået ned?

Svar: Iftar

?

Spørgsmålskort

Hvorfor må muslimerne ikke nyde smagen af noget under fasten, mens solen er oppe?

Svar: For at komme tættere på Allah gennem det åndelige.

?

Spørgsmålskort

I hvilke kristne kirker tror man, at brødet og vinen forvandles til Jesus krop og blod under nadveren? Svar: Den katolske og den ortodokse kirke.

?

Madvarer til indkøb

Smagsnumre	Smag	indkøb	Religion smagen tilhører	Hvor i religionen smagen tilhører/ikke høre til
Smag 1	Frugtmos (smag: sød)	Kanel Honning Valnødder Plastikskeer Sukker Æbler Saft	Jødedom	Jødernes påskemiddag seder. Minder jøderne om det frie liv efter deres folks flugt fra Ægypten
Smag 2	Bitre urter: radiser/peberrod (grundsmagen bitter)	Radiser Peberrod	Jødedom	Jødernes påskemiddag seder. Minder jøderne om deres hårde liv under deres fangskab i Ægypten.
Smag 3	Saltvand (grundsmagen salt)	Salt Shotsglas	Jødedom	Jødernes påskemiddag seder. Minder jøderne om deres hårde liv under deres fangenskab i Ægypten.
Smag 4	Baconchips (smag salt)	Baconchips (OBS! Vær opmærksom på ikke at købe flæskesvær, da dette er svin og ikke kan spises af alle. Baconchips er derimod en fabrikeret smag af bacon og kan derfor spises af alle uden forbud.)	Jødedom Islam	Denne smag må ikke nydes i disse to religioner.
Smag 5	Dadler (Grundsmagen sød)	Dadler	Islam	Afbræk fra fasten under ramadan (efter solnedgang om aftenen). Smagen minder muslimerne om alt det gode, Allah har skænket dem.
Smag 6	Altervin/saft (grundsmagen sød)	Rød saft Shotsglas	Kristendom	
Smag 7	Nadverbrød/matzot (”neutral” smag)	Mel Salt	Kristendom Jødedom	